

SZÉKELYFÖLD

Politikai, közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hirlap.

Megjelenik hetenként kétszer: csütörtökről és vasárnap.
Előfizetési árak: Egész évre 10 korona, fél évre 5 korona, negyed évre 2 korona 50 fillér. Egyenlő részletekben 10 fillér.
Üzleti, tanítói, iparosok és egyesületek, melyek egyenként, ha előfizetnek, 8 koronáért kapják a lapot.

Felelős szerkesztő: Dobay János.
Kiadó-tulajdonos: Ifj. Jancsó Mózes.

A lap szellemi részét illető közlemények, a szerkesztőséghez (Dobay János Kézdi-Vásárhelytől) intézendők.
Kiadóhivatal K.-Vásárhely az Ifj. Jancsó Mózes könyvnyomdájában, hová a hirdetések s előfizetési pénzek küldendők.

Március 15.

A népszabadság pirkadó hajnalának közvetlen megszólítása ez volt: polgártárs! Nincs az osztály egyenlőségnek közvetlenebb megszólítása mint ez. Ma ötvenkét éve e szóval köszönté magyar a magyart, ha főúr volt, ha szegény. Legendává kellene a vértőlküli népszabadság napjának, március 15-ének lennie, mert e nap volt a magyarra a történelemnek második dicső korszaka. A márciusi ifjúság egyik vezetője, Irinyi ugyanis ma 52 éve mondotta, hogy a történelemnek voltaképpen két nagy esemény volt: egyik a kereszténység, mely egyenlővé tett minden embert az Isten előtt, másik a francia forradalom (mely a magyar önvédelmi harcra impulzust adott), mely egyenlővé tette a törvény előtt.

Ha rekriminálni, sópánkodni lehetne a napon!...

Ötvenkét éve, hogy a hazafias szellem túlaradása kivitte, miként tételes törvényeink legyenek az osztályegyenlőségről s vajh! — hol vagyunk ma az elméletben istenített demokraciánkkal? Pedig e szóval: polgártárs, élt ötvenkét évvel minden ember! Az érintkezés közvetlensége ilyen-e 52 év után? Nem adunk rá feleletet, mert nem a kritikai vizsgálódásoknak napja ez, de az öröme, a hazafias felbuzdulásé.

A ki sajátjává tette azon meggyőződést, hogy a történelem, a tudományok anyja, az nem hunyhat szemébe a korszakalkotó dicső napok eszményeire; a kinek lelkében kiolthatatlan lánggal lobog az édes magyar haza iránti olthatatlan szeretet: mindenkor kegyelettel s lelkesültséggel magasztos érzetével köszönti a március 15-ik napját.

Megelevenülnek lelki szemeink előtt e napon mindama fenséges jelenségek, melyek több mint egy félszázaddal ezelőtt bámulatra ragadták a világot s örömmel borították hazánk minden nemesen érző fiának szívét; mintegy megmozdulni látjuk a sirokat, azok üregéből, habár csak egy percze — feljönnek dicső apáink szellemei. „Ki a multak emlékét hiven őrizni nem képes szívében: jelen és jövő boldogságának dicső csarnokát építeni, alkotni képtelen.” Ki megfélekedezik a volt jókról, nem méltó istennek újabb áldó kegyelmére.

Joggal örülhet ma e hazának minden főrangú fia, mert büszkén tekinthet vissza az emberszeretetre ama magasztos tényére, midőn a magas rangúak önként, saját akaratukból magukhoz emelték ember-testvéreiket, lemondottak ősi jogaikról, kiváltságaikról s megfogni igyekeztek az egyenlőség, testvériség, szabadság szép koszoruit.

Örülhetnek e napon minden népből és nemzetiségből való polgárai e hazának azon tudatban, hogy ama naptól fogva nyelv és vallás különbsége nem képez többé gátot, hogy a legmagasabb társadalmi állásokra is felküzdhesse magát az, kit tudományos képzettsége, elismerést érdemlő hű munkássága, erre alkalmassá tesz, lett légyen anyanyelve magyar, tót, vagy oláh — térden, állva, vagy csak a fejét meghajtva imádja bár az istent, ki mindnyájunknak szerető édes atyja, — festetlen deszka, vagy kétágu koronával diszitett bölcsőben aludta bár gyermek álmait.

A március tizenötödiki ünnepek arra kellenének, s arra valóknak lennének, hogy tegyünk fogadalmat, legyünk valóban magyar honpolgárok, szeretvén szívvel lélekkel e hazát. Legyünk igaz testvérek, kiket önzetlen szeretet csatol egymáshoz.

Igy kell méltóan megünnepelnünk március 15-ét. Rakjuk le az irigység, vallás- és fajgyűlölet nehéz jármát, törjük ketté a szerencsétlenség, rut önzés rabigáját. Legyen boldog ismét a magyar!

Politikai hírek.

A képviselőház zárószámadási bizottsága Fest Lajos elnöklésével ülést tartott, a melyen az állami számvevőszék részéről Dárday Sándor

TÁRGZA.

A bácsi molnár.

Az egész vidéken nem volt olyan híres malom, mint a bácsi molnáré. Még a harmadik faluból is ide jöttek őrltetni. Tele van itt az udvar mindig türelmetlen, tarka néppel s ha kétszer annyi víz csillogna is a Nádas tiszta, kavicsos medrében, még az se volna elég arra, hogy hirtelenjében leörlje azt a sok gabonát, melyet ma ide hordtak. Ezer szerencse, hogy a malomba leginkább az asszonyok, meg a leányok járnak, kik mindig kapnak valami mondani valót s így nem nagyon unják meg magukat.

Ahol van ni! Most is hogy összegyűltek az egybe valóknak. A piros szoknyás, selyem kendős menyecskék s leányok a pitvar előtt verődtek össze, a vénebb asszonyok pedig oda buzódtak az udvar végére. A kerítés mellett fekszik egy pár faragatlan cserefa, arra telepednek s tárgyalják a falu sorsát. Tudós Rebekáé a szó. Ugyancsak érdekes történetet mesélhet, mert úgy körül fogták, úgy hallgatják, hogy onnan egy hangot se visz el a csendes, nyári szél. Aztán tudva van az is, hogy a mit Rebeka mond, szóról-szóra betelik. Ördöge van annak az asszonynak s az segíti, akármit mondjanak is az urak. A tavaly télen is hogy kivetette a szegény Kovács Péter sorsát. Háromszor mutatta egymás után a kártyája, hogy nem telik bele egy esztendő s elhagyja az ágyát, melyben már négy év

óta fekszik élet s halál közt. Szóról-szóra beteljesedett a jóslat, csak hogy nem egészen úgy, a hogy Kovács Péter gondolta. Két hónap hiányzott még a megjósolt esztendőből s akkor igazán meggyógyult, elhagyta az ágyát, de ki kellett vinni oda, abba a hideg, szűk kis házba, a honnan nincs visszatérés s a hol már nem fáj semmi.

— Tudják-e kendtek, — mondja beszéd közben a tudós hölgy, — hogy mi a legújabb újság a faluban? — Elmondom, ha fogadást tesznek rá, hogy nem megy tovább a szó. Nem szeretném, ha megtudnák, hogy tőlem hallotta valaki először, mert akkor tudom, megvámolják az én gabonámat is itt, a malomban.

Az asszonyok sejtve, hogy az öreg, a gazdag molnárról van szó, nagyon kíváncsiak lettek az újságra, mert hát igaz, hogy fehér már annak az embernek a haja, de hát első gazda a faluban s szívesen oda adta volna neki feleségül akár melyik a leányát. Fogadkoztak is szentül, hogy úgy fognak hallgatni, mint a süket harangozó, csak hogy mondja már, mit tud.

— Hát azt tudom, hogy nem telik bele egy esztendő s asszonya lesz a bácsi malomnak, még pedig szép, fiatal asszonya. A hol jön ni, éppen most haladt el a kis kőpad mellett az a lány, a kit kiválasztott magának a molnár.

Az asszonyok egy perc alatt felugrottak helyeikről, futottak a kerítéshez s nézték annak ropdéseit, hogy ki is lenne az a boldog, kit első feleségének a helyébe akar hozni a bácsi molnár. Mikor pedig meglátták, egyenként, lassan, az irigységgel s bosszúsággal arcukon ültek vissza helyeikre

s egyhangulag az a nézet nyert kifejezést, hogy annál különb leányt bizony kaphatott volna a faluban. Hogy is gondolta ki a molnár, hogy ezt a szegény zsellér leányt veszi el, kinek a szépségén kívül egyebe sincs s a ki most sem azért jött igazában a malomba, hogy lisztet volna szükségük, hanem azért, hogy a szeretőjét, Radák Pistit lássa, ki első molnárleány a malomban.

A szép leány, mikor befordult a malom udvarára s meglátta annak végén a csomó asszonyt, kik tágra nyitott szemmel, szinte kihívóan tekintettek feléje, hirtelen elpirult. Sejtette, hogy ő róla beszélgettek s szégyelte, nagyon szégyelte a dolgot, pedig tudta, hogy nem fog ellentállhatni az anyja kérésének, fenyegetésének s hozzá fog menni az öreg molnárhoz. Csak ne volnának olyan szegények, csak ne maradt volna az apjáról is még egy kis adósság, bizony a szívére s nem az anyjára hallgatna s lenne annak a felesége, a kit szeret, a kiért oda tudná adni még az életét is.

Ezek a gondolatok, melyekben benne volt az ő életének a szerencsétlensége, boldogtalansága, elszomorították a szép leányt. Letette a mit hozott s nem vegyült, mint máskor, a többiek közé, hanem elment a Nádas partjára, oda a szép kocsu jegenyefák alá, leült s nézte a hőmpölygő, ezüst fényben csillogó vizet, hallgatta a malom egyhangú, unalmas kopácsolását...

Éppen leakarta törölni fénylő szép szemeiről azt a könnyeseppet, mely akaratlanul bujt ki a fekete szempillák alól, mikor közelgő lépések zaját vette észre. A malom gazdája, Gázsmér János tartott erre felé.

alelnök volt jelen. Tárgyalták az állami számvevőszék jelentéseit az 1899. számadási év harmadik negyedében előfordult tulkiadásokról, előirányzat nélküli kiadásokról és hitelátruházásokról, továbbá a Magyarország és Hová-Szlavonországek 1879. évi leszámolásáról szóló jelentéseket. Benke Gyula előadó ismertetése után a bizottság elhatározta annak a javaslatba hozását, hogy a jelentéseket vegyék tudomásul s hasonló czélból a főrendiházhoz küldjék. Ezzel az ülés véget ért.

Wlassics miniszter és a közoktatási tárcza.

A kormány eleintén ugy állapodott meg, hogy a képviselőház költségvetési vitájának beosztásánál eltér az egyes tárczáknak budgettörvény-szerű rendjétől s arra fogja kérni a Házat, hogy a földmívelési tárcza költségvetése után az igazságügyi és honvédelmi budgeteket vegye tárgyalás alá, a vallás- és közoktatásügyi pedig csak ezeknek olintézése után, közvetlenül a főfödzeti tételeket magában foglaló pénzügyi budget előtt tűzze ki tanácskozásainak napirendjére. Ezt a sorrendet abban a föltevésben és reményben állapította meg a kormány, hogy Wlassics miniszter márczius közepéig helyreállott egészséggel visszatér Budapestre s személyesen képviselheti a Házban tárczájának a költségvetését. Ez a föltevés nem egészen vált be. Wlassics miniszternek az egészségi állapota Meránban jelentőkenyen javult ugyan s nevezetesen, gyötrő ideges gyomorbaja majdnem teljesen megszűnt; mindazáltal orvosi tanácsra még körülbelül négy hétig déli vidéken kell tartózkodnia. Megszűnt ennél fogva annak a szüksége, hogy a tárcza költségvetések tárgyalásának a törvényvel egyező sorrendjén változtatást tegyenek. A vallás- és közoktatásügyi budget tehát, mint értesülünk, a maga helyén, nyomban a földmívelési tárczájának a költségvetése után kerül a Házban napirendre. A tárgyalás során Wlassics miniszter helyetteseként Zsilinszky Mihály államtitkár fogja a közoktatásügyi kormányt képviselni.

Hegedüs záróbeszéde.

(P. C.) A kereskedelemügyi budget általános vitáját Hegedüs Sándor miniszter

Leült a szép leány mellé, nézte . . . nézte s azután beszélgetni kezdett vele.

Az ősz, nagy ember mellett olyan volt ez a fiatal, rózsás teremtés, mint a vén, rezgős nyárfa alatt nyíló virág.

Különös beszélgetést folytattak. A leány csak egyszer-egyszer szólott, de ezt is halkán, lassan mondta. Nem bántotta, nem sértette az öreg ember egy szóval sem s minden szava után több, meg több köny gyült a leány szemébe. Alig győzte őket törölni . . .

Gyenge már a vén molnár szeme s nem látja, hogy első legénye, azalatt míg ők beszélgetnek, ugyancsak sokszor néz ki a padlás lyukon, arra feljűk, Julesa felé. A szép leány is oda fordítja egyszer-egyszer aranyos fejcsékjét, aztán meg vissza fordul az öreghez.

A molnár is, meg a legénye is nagyon bele találtak nézni azokba a fekete szemekbe. Egyikse telik be vele a nézésükkel.

Nemsokára aztán elengedték Radák Pistit a malomból. Azt mondta a gazda, hogy igen sokan vannak. Elég három legény is, de a rossz nyelvek mást susogtak . . .

Ezután csak a táncban találkoztak a fiatalok. Gyönyörűség volt nézni őket. A leányok irigykedve bámulták, hogy milyen szépen, szenvedélyesen járnak. A menyecskek pedig össze dugták a kontyos fejcséküket s sugtak . . . bugtak róluk . . .

Mikor a kukoricza fosztóban kifogytak a meséből, elhangzott az utolsó nótá s haladtak hazafelé a ropogós friss havon, akkor ujságolta valamelyik öregasszony a szomszédjának, hogy tegnap volt meg az esküvője Csergő Julesának, de csak csendben csináltak mindent, nem volt ott senki, csak a pap.

A szomszéd nem szólt rá semmit, csak hajtogatva őszbe vegyült fejét jobbra, balra Sötét, nagyon sötét jóslata van az ilyen fejbólintásnak.

(Vége köv.)

nagyszabásu záróbeszéde fejezte be. A vita folyamán az új és jó eszmék egész seregét ajánlották fel a miniszternek számos javaslatot tettek s nagy tömeg jó tanácsot adtak neki s záróbeszédében minderre felelt a miniszter és megfontolásra ajánlotta, hogy közgazdasági viszonyaink jövő alakulásához mindenekelőtt az alapköveket kell letennie. Mindent elölről kell kezdenie, hogy az értékes épületet felépíthesse és minden veszély ellen biztosíthassa. Nagy ékesszólással és világos beszédben mutatta be az épületköveket s bebizonyította, hogy minden felmerült eszme, minden tanács, melyet adtak, minden javaslat, melyet tettek, az ő terveiben a kellő helyen van, hogy miről sem feledkezik meg, ami az ő politikájának szolgálatára lehet s minden emeltyűt mozgásba hoz, hogy a gazdasági felvirágzást a magyar állam anyagi viszonyainak fejlődését elősegítse.

A kereskedelemügyi miniszter záróbeszédét olvasni fogják az egész országban és mint azok, akik a beszédet hallották, úgy fog a nemzet is meggyőződni, hogy nem üres szavak azok, melyeket a miniszter az ügy iránt való lelkesedéséről, kitartásáról és szeretetéről mondott. Mert bizonyos az, hogy a miniszter e pillanatban számol azzal a hangulattal is, mely az egész országban elterjed, és amely rendkívül kedvező a hazai ipar fejlődésének. Hegedüs miniszter nevével együtt fel tudta rázni a magyar társadalmat, a magyar ipar szolgálatába tudta azt állítani és tudott hangulatot csinálni a hazai termék iránt.

Ámde csupán hangulatokkal nem lehet ipar politikát csinálni s ezért kétségkívül igen értékes tudni azt, hogy Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszter, áramlatoktól menten, hangulatoktól eltekintve, sziklaszilárdan áll és programját, mely Magyarország gazdasági felvirulására törekszik, minden körülmények közt meg fogja valósítani.

Izgalmas napok.

Budapest, 1900. márcz. 10.

Alig egy éve, hogy Széll Kálmán kormányra jutásával helyreállott a normális parlamenti élet. A felizgatott kedélyek lecsillapultak a közvélemény nagy örömeire. Minden igaz hazafi, aki szíven hordja az ország sorsát, örömmel üdvözölte a változott viszonyokban egy szebb korszak hajnalhasadását. Az a lázas tevékenység, melylyel a parlament pártjai hozzáálltak az obstrukció okozta romhalmaz eltakarításához és a Bánffy-féle hagyaték likvidálásához, országszerte azt a reményt keltette volt, hogy a jog, törvény és igazság korszakának beköszöntésével a magyar képviselőház végre tudatára ébredt azoknak a nagy köteleességeknek, melyeknek teljesítését méltán elvárhatja a nemzet a bizalmával megtisztelt honatyáktól.

Rövid egy év után azonban oszladozni kezdett ez a reménység és éppen, amidőn Széll Kálmán kormányzása első évének, a nemzetipártiakkal fel-frissített szabadelvű-párt fennállása 25-ik évének a fordulóját ünnepelte, újból sötét fellegek jelentek meg a politikai látóhatáron. A fellegek közeledését jó eleve jelezte egy új napilapnak a megjelenése, melyről mindenki tudta, hogy az nemesak Bánffynak, hanem mindazoknak a politikáját képviseli, akik rossz szemmel nézik az új rendszert és a régi Tisza-Bánffyuralom visszaállításáért lelkesednek.

Ez a Bánffy-féle lap csakhamar alaposan fel-

kavarta a kedélyeket. S mivel e tábor hívei tapasztalatból tudják, hogy a legsúlyosabb érveknél is többet ér a szenzációt szolgáló botrány, csakhamar előrántották arzenáljukból Ugron zabszállítási ügyét. Hogy Bánffyek éppen Ugron Gábort szemelték ki első áldozatnak, azon nincs mit csodálkozni, mert éppen Ugron volt az, aki már akkor is a legvehemensőbb személyi harcokat vívta Bánffy ellen, amikor obstrukcióról még szó sem lehetett.

És Bánffy, akiről sokan már azt hitték, hogy politikailag teljesen lejártá magát, a zabüzlet leleplezésével hatalmas csapást mért az erdélyi rabonbárra. Bánffy akarata és befolyása újból érvényesült a maga teljes erejében és brutalitásában. Ez a leleplezés valósággal halálos csapás volt Ugron Gáborra nézve. Ezt az ütleget a székely néptribun soha többé ki nem heveri. És most, hogy Ugron daliás alakját teljes meztelenségében látjuk magunk előtt, azt kell mondanunk, hogy nem kár érte. Nem, nem sajnáljuk azt az embert, aki magyar létére Bécsbe megy vádaskodni s Bánffy személyében meghurcolja a bécsiek gyönyörködtetésére Magyarország becsületét.

Igaz a volt Fejérváry bárónak, hogy csak tolvajokról szoktak úgy beszélni, ahogy Ugron sugalmazásai és memorandumai alapján a bécsi Vaterland irt Bánffyról. Hogy az a bizonyos zabhistória nagyon kellemetlen lehetett Ugron Gábornak, a t készséggel elismerjük, de bármily kellemetlenül érintette is ez az ügy az Ugron személyét, ahhoz mégsem volt joga, hogy akár önvédelemből, akár személyes bosszúból Bánffy személyében a külföld előtt hurcolja meg a magyar miniszterelnöki méltóságot.

A zabhistória sem valami fair dolog, de jelentőségben teljesen eltörpül Ugronnak a Vaterland-ban közzétett nyilatkozatai mellett. Ami a zabszállítást illeti, immár teljesen bebizonyítottunk látszik: 1. Ugron jóval többet szállított, mint a mennyi saját földjén termett, 2. a hadügyminisztérium közgeivel elhitette, állítólag hiteles hatósági bizonyítványok alapján, hogy az egész szállítmány a saját tulajdon termése volt, 3. Ugron Gábor Bachruch Jeremiással szövetekezve félrevezette a jóhiszemű hadügyminisztert. Az összeférhetlenségi bizottság feladata megállapítani a fő- és a kiegészítő mellékvadák belső értékét.

De mint minden elfogulatlanul ítélő ember, mi is már a priori annak a véleménynek adunk kifejezést, hogy függetlenségi-párt e kitűnő vezérférfia ezuttal alaposan összetévesztette a szabadkereskedelem fogalmát a kereskedelmi szabadság fogalmával, amiből az a tanulság, hogy agrárius embernek nem jó kereskedelemmel foglalkozni. De ha kifogásolhatjuk is Ugron Gábornak zabszállítási vállalatát, mégis azt kell mondanunk, hogy tekintettel a társadalmi és közéletben uralkodó etikai felfogásra, az Ugron kereskedelmi ügyleteit sem akarjuk szigorúbb kritika tárgyává tenni, mint a többi közéleti korifeusok üzérkedéseit.

Az igaz, hogy aki azokkal a pretenziókkal lép fel, amelyekkel Ugron adta a Catot és a nagy hazafit, annak óvatosabbnak kell lenni üzletei lebonyolításában, mint akiknek kenyerek és minden dícsőségük a gseftelés. Mindazonáltal nem tulajdonítunk volna különösebb jelentőséget az Ugron Bachruch-féle zabszállítási üzleteknek, ha Ugron-ügyének tisztázása czéljából megelégszünk a védelemmel s a közvélemény megtévesztésére nem lép fel támadólag Bánffy ellen. Azaz ezt a támadást is szívesen megbocsátottuk volna Ugron Gábornak, mert elvégre ha Bánffy jónak látta pellengére állítani Ugron nyilvános és nem nyilvános szereplését, neki is — mint megtámadott félnek — jogában állott Bánffy ellen sikra szállani a legnagyobb vehemensziával.

De amihez nem volt joga, ami ellen minden jóra való magyar ember önérzete kell, hogy fellázadjon, az a támadásnak ama súlyosan elítélendő jellege, mely Ugron nevét örök időre megbélyegzi honfitársai szemében. Tehát Bécsbe ment vádaskodni Ugron Gábor: Bécsbe és a Vaterlandhoz! Miért nem lépett fel itthon a maga vádjával, ha azoknak hitelt és jelentőséget tulajdonított? Hisz Ugronnak van lapja, Ugron tagja a parlamentnek. Miért nem lépett fel itten egész nyíltan a maga súlyos vádjával?

S felmerül végre az a kérdés: mikor lépett ő hát oly intim kontaktusba a magyarfaló, az összbirodalom eszméjét szolgáló klerikális Vaterlanddal? Az, hogy Ugron rá merte bízni egész politikai reputációját erre a lapra, az, hogy intim leveleket és memorandumokat küldözgetett Bécsbe, kétségtelen

bizonyítéka annak, hogy Ugront a Vaterlandhoz régi barátság és az intimitás szoros kötelékei fűzik. De hisz Ugronról azt hittük eddig, hogy a függetlenségi pártnak a vezére, irányítója. Minő keserű csalódás. Azt még értjük, a negyvennyolczas Ugron zabot szállít a közös hadügyminiszternek, de azt már sehogysém értjük, minként lehetett a székely néptribun, a függetlenségi párt e vezéralakja oly intim viszonyban azzal a lappal, melynek minden sora a magyar államiség negációja. Az összeférhetlenségi bizottság igazolhatja Ugronnak zab-szállításait, de nincs az a magyar fórum, mely a Vaterlanddal való üzleti és egyéb összeköttetéseit igazolni tudná.

Ez az összeköttetés lesz okozója a nagytehetségű vezérember csufos bukásának. Sajnáljuk ezt a bukást, mert Ugron letűnésével súlyos veszteség éri a nemzet értelmi és erkölcsi állagát. Az oly szegény nemzetnek pedig, aminő a magyar, nem szabad oly könnyelműen eltékoznia a maga értelmi és erkölcsi kincseit. Bánffy Dezso azonban kétségtelenül meg lehet elégedve a csütörtöki ülés eredményével.

Fényes diadalt aratott nyílt és titkos ellenségein. Földhöz sujtotta egyik legféltettebb ellenfelét. Hogy diadala annyira teljes lehetett, azt első sorban Széll Kálmán lojális nyilatkozatainak s még inkább Fejérváry báró energikus fellépésének köszönhet, Bánffy diadala teljes. Vajjon lesz-e újabb mérkőzés, lesznek-e újabb zavarok és bonyodalmak? A politikai jósok hite szerint csak ezután következnek majd az izgalmas, forró napok. A haza és nemzet érdekében arra kérjük tisztelt politikusainkat, gondoljanak végre a hazára is és ne merítsék ki minden tevékenységüket a meddő, személyes küzdelmekben.

Veritás.

A polgári leányiskola megerősítése.

Kellemes és nagybecsű meglepetés érte a napokban városunk és vidéke nagy közönségét, midőn arról értesült, hogy a mindnyájunk által különös gondnal és szeretettel dédelgetett új intézményünk, a polgári leányiskola, a magas tanügyi kormánytól is kiváló támogatásban részesült. Vármegyénk szeretett főispánja, ki az iskola létesülése óta, annak minden lépésénél, a legnagyobb jóindulattal örködött és munkálkodott, már hivatalosan is megküldte a vármegye közigazgatási bizottságának márczius hó 6-án tartott üléséből, a vallás- és közoktatásügyi Miniszter ur önmagyméltóságának 3347. számú rendeletét, melynek értelmében, a polgári leányiskola engedélyezése, tekintettel a nőegylet módosított alapszabályaira, jóváhagyó tudomásul vétetik, továbbá az iskola nyilvánossági joggal ruháztatik fel s ebből kifolyólag megengedtetik, hogy a vármegyei kir. tanfelügyelő, vagy helyettese elnöke alatt minden tanévben szabályszerű vizsgálatok tartassanak s államérvényes bizonyítványok adassanak ki.

E jogokkal polgári leányiskolánk a magyar közoktatás szervezetébe, mint önállósággal bíró, hivatalos tényező vonatván be, a legelőszintebb örömeinknek adunk kifejezést a felett, hogy az iskola egészséges és szabad fejlődésének ezen legfőbb kellékét, a nyilvánossági jogot is egyszersmindenkorra megnyerhettük. Nagy vívmány ez, nemcsak az iskolára, de a szülők és tanulóira szellemi és anyagi tekintetben egyaránt. Igen fontos kellék ez, az alkalmazandó tanterv nézve is, kiknek nyugdíj igénye ezen jogtól van függővé téve. Az engedély jóváhagyásán és a nyilvánossági jogon kívül, a Nagym. vall. és közokt. miniszter ur, a polgári leányiskolának, az 1899—1900-ik tanévre, 600 korona államsegélyt is kegyesen engedélyezett. Ezen magas ténynyel, hogy az iskolát a miniszter ur önmagym. anyagilag is támogatja, ismételten dokumentálta, városunk tanügyi érdekeinek szíven hordozását, s ennek kapcsán ismételten hálával telik meg szívünk, fenkölt személye iránt.

Ime!, tehát a vágyódás, a mely hónapok óta kételyek és aggodalmak között élt mindnyájunk lelkében, a legnagyobb egészében betelt; kétszeres erővel és lelkesedéssel siessünk azért valamennyien, e szépen haladó intézményünket fejleszteni és virágzóvá tenni.

És, ha a részünkre érkezett öröm mellett, annak megszerzésére is gondolunk, úgy különös hálával tartozunk vármegyénknek a tisztelőben mindenek-

fölött álló főispánja iránt, kinek nevéhez ezen új intézményünk létesülése is szorosan hozzá van nőve s a ki ez ügyben történt valamennyi kérésünket szívesen támogatta s azoknak mindenkor irályt és tekintélyt adott.

Nagy hálával tartozunk vármegyénk derék és kiváló tanfelügyelőjének, ki mint vármegyénkben a magas tanügyi kormány képviselője, személyes meggyőződésből kifolyólag, nagy gondnal és szeretettel fáradozott ügyünkért.

Nagy köszönettel tartozunk többeken kívül, városunk fíradhatatlan és tevékeny országgyűlési képviselőjének, továbbá Turóczy Adolf miniszteri tanácsos, orsz. fővámgazgató urnak, kik oly kiváló jóindulattal buzgókodtak azon, hogy városunk és vidékének növevelése az eddiginél magasabb színvonalra emeltessék.

Munkás közvetítés és a humanizmus.

A földmívelésügyi miniszter a munkás közvetítés ügyben felhívást intézett a törvényhatóságokhoz, miszerint a munkás kereslet és kínálat jelenlegi állapotára vonatkozólag, addig is, míg a törvényhatósági közvetítői hivatal rendszeres működését megkezdén, tegyenek jelentést.

Örömmel üdvözljük a miniszter ur e nagy horderejű s valóban régi mulasztások s azok következményei pótlását célzó intézkedést.

A munkás közvetítésnek eddigi módja, mely ipari engedély alapján a közvetítő irodák finánciális érdekeinek szolgáltatta ki a munkás és munkakereső igényeit nem, vált-be!

A létesítendő törvényhatósági közvetítői hivatal előre láthatólag, e téren humanus szempontokat fog követni. Az pedig itt a székely földön annál is inkább kívánatos, mert csak így remélhető, hogy az új eljárás kiterjeszkedve, azon vidékekre, körjegyzőségi kerületekre, hol legnagyobb a munkáskéz felhalmozódás, míg egyfelől helyi munkás kéz szükségletünket észszerűen biztosítja, addig más felől a kívándorlásnak is gyakorlatilag útját állja, hivatva lesz a most Románia felé özőnlő székely leányok boldogulását, erkölcsi megmenését is saját hazánkban eszközölni.

Köztudomású dolog azonban, hogy a kívándorlás megszüntetését közgazdasági és kulturális viszonyainknak javulása kell, hogy megelőzze. A mire társadalmi s közgazdasági bajaink nagyságához képest még a legjobb körülmények között 10—20 évre is szükségünk lehet. Egyelőre, hogy helyzetünk javulhasson a főfeladatunk kellő tervszerűséggel társadalmi uton is a kormány üdvös intencióját támogatni.

A Ruthének megmentésére alakult bizottság, mint leszűrt igazságot és mint tapasztalataink eredményt hirdeti, hogy „önállóságra kell nevelni a népet — e nevelés tendenciája kezd bevalni“!

Ebből mi is a székely nép közt kifejtendő ténykedésünkre vonatkozólag, népünk tudakosságát, idők folytán megcsontosodott helytelen szokásait figyelembe véve helyes következtetéseket vonhatunk le.

Románia saját közgazdasági érdekeit önmagából, saját népét erre segítve, képezve fejleszti ki. Ma holnap oda vonult iparosainkat is, kik ipara fellendítéséhez hozzá járultak teljesen kiszorítja. Nyers munkaerőnkre is csak ideig-óráig lesz szüksége. Odatoluló munkásainknak jövőben vagyon szerzésre vajmi kevés kilátása lehet, hanem a helyett, a mint újabban csakugyan folyamatba is van, igen, a nyomorúságra, koldusbotra.

A székely leányok kedveltek Romániában, elég jól fizetik őket s tényleg ezekben mér a legnagyobb csapást Románia a Székelyföldre. Számos adatokat tudnák felsorolni leányaink elzülése felől.

De nem foglalkozom e kérdéssel. Elégge szomorú, hogy kapuzáraskor, mikor az erkölcsi visszahatas a Székelyföld egyes pontjain már a tetőpontját érte el, akkor jutottunk odáig, hogy kezdjük belátni, miszerint tenni kellene valamit ezen szerencsétlen családokra menők itthon tartása érdekében.

A törvényhatósági munkás közvetítőkkel székely leányok szertelen átszőkését, aligha meglehet állítani.

Hisz hallatlan, hogy hová fajultak el e téren a székely anyák bűnei. Egy tanító társam beszéli,

hogy iskolájában a múlt évben 18 iskola köteles leánykát kísérték vissza Romániából, olyan állapotban, hogy szánalom volt reájok nézni. Ilyen és hasonló körülményekkel szemben nem lehet közönyös, kiben csak a fajszeretetnek egy halvány szikrája ég.

Igen, tehát a szervezendő törvényhatósági munkás közvetítő intézménynek segítségére kell sietnünk.

Egyház, iskola, közigazgatás ez ügyben egymással kezefogva, sokat tehetnének. De hívjunk segítségül egy más tényezőt: a székely nőegyleteket. Biztosítom nőegyleteinket, hogy hazánk legtöbb nagy városának nőegyletei segítségükre fognak sietni, sőt áldani fogják honleányi magasztos hivatásuk teljesítéseért, mindenfelé. A szolgálatra utalt székely leányok megmentése humanus eljárásoknak lehet csak eredménye.

És, ha szép cél az, hogy Románia által kiélt, tönkretett munkásaink, nőink részére kórházakat, menházakat építsünk, az elzülött szegényeket segítjük, (pedig ilyenkor, társadalmi mulasztásaink utólagos orvoslásánál s legtöbbször a koporsónál jelenünk meg) méltán kérdelem: miért nem magasztosabb az, ha a jótékony nőegyletek áldást hozó működésüket a bölesónél kezdik, hol megelőzhetik a bajok láncolatát? De kérdelem, nem rezzen-e fel minden honleányhoz illően érző székely nőnk szíve azon gondolatra, hogy Románia sarát székely nők képezik?

S ha fel, miért nem lépnek sorompóba? Tehetnek az ellen, de főképp kegyetek hölgyeim, művelt székely nők, tehetnek igen, de igen sokat.

Avagy nem hallják a pusztulás útjára lépő székely leányok jaj kiáltásait? és nem látják a könyeket, a melyeket azoknak szeméből a késő bánat társadalmi életünk közönye folytán fakaszt? Székely nők! Kegyetekhez fordulok, mentsék meg nemöket Románia gunyjától?

Hogy, hogyan, elmondom:

Azon góczokban, melyeknek vidékein a kívándorlás e veszedelmes hídarája évek óta szedi áldozatait.

Háromszék megyében Seps-Szentgyörgy, Kézdi-Vásárhely. Csik megyében, Csik-Szereda stb. nőegyletei bekérik tavasszal és ősszel az egyes községek előjáróságaitól (a mit esetleg értelmes nők is, az illető vidéken összeállíthatnak) azon fiatal leányok névsorát, kik Romániába szándékoznak menni.

Az így összeírt leányokat egy kiküldött közejük által felülvizsgálják, s így magokkal a szülőkkel is érintkezésbe jönnek. S megértetik velök, hogy leányaikról gondoskodni óhajtanak. Teszik pedig ezt akképen, hogy önmaguk között összeírják azokat a nőegyleti tagokat, kik egy évre hajlandók egy, vagy két ilyen leányt szolgálatba felfogadni azzal a kötelezettséggel, hogy azokat a házi teendők végzésében kiképezik.

Takarékossághoz, rendhez szoktatják s egy héten az ismétlő iskolába két órai oktatásra elbocsátják; (hol ezen leányok hivatásuknak megfelelő oktatásban részesülnek). Természetesen, hogy az ilyen kötelezettségeket legalább egy évre elvállalt nők fáradságuk fejébe a szokottnál kevesebb cselédbért fizetnek.

Az ilyen leányokat a nőegylet alkalmas módon megvizsgálja s iskolai bizonyítványt is figyelembe véve, minősíti.

Nem kell ahhoz kommentár, hogy így cselédhiányról szó se lehet; sőt magok a székely nőegyletek lesznek abba a helyzetbe, hogy azon leányokat, kiket helyben elhelyezni nem tudnak más községekben megbízható helyeken törvényhatósági munkás közvetítők s az ottani nőegyletek útján, (olykor azok házi ipari kiképzéséről is) gondoskodhatnak. Lám humanus felfogással és eljárással a Székelyföld e keresztje, nem mondom, hogy bűne is jóvá tehető.

Áldozathozatul alig van szó. Egy kis utánjárás, érdeklődés, leányaink mívelése, képzése s ennek folytán fajunkhoz illő megmentése biztosítható.

Ajánlom felszólamlásomat ismételten a Székely Nőegyletek figyelmébe.

Kézdi-Vásárhely, 1900. márcz. hó 10.

Kiss Jenő.

Ujdonságok.

— **Márczius 15-ikét** a szokott fénynyel ünnepelik még az idén is K.-Vásárhelyt. A ma tartandó ünnepély műsora ez: 1. Délután 3 órakor térzene a főtéren a tűzoltó-zenekar által; ennek végeztével a Rákóczy-induló kíséretében diszbevonulás a tornacsarnokba. 2. Himnusz. Előadja a László Szőke István zenekara. 3. Megnyitó beszéd, Dr. Bánffy Zsigmond r. b. elnöktől. 4. Énekel az ev. ref. egyházi dalkör. 5. Szaval: Vertán Emilia k. a. ő nagysága. 6. kettős-dalt énekelnek: Nagy Gerő és Rác János urak. 7. Ünnepi beszéd, tartja Szabó Jenő, illyefalvi ref. lelkész ur. 8. Énekel az ev. ref. egyházi dalkör. 9. Szaval: Czirmai Zoltán. ref. segédlelkész ur. 10. Kettős-dalt énekelnek: Nagy Gerő és Rác János urak. 11. Rákóczy-induló, előadja a László Szőke István zenekara.

— **Időjárásunk.** Nem igen tudunk arra esztet, hogy olyan lassan haladt volna a tavaszodás, mint ezen évben. Márczius elsőjén sok hó esett s oly hideg lett rá, mint akár januárban. Alig egy pár nap választ el a tavasz első napjától s még márcziusnak nem volt egyetlen napja sem, midőn a hőmérő éjjelenként fagypontra alatta állott volna, sőt volt 15 C. fokos hideg is, a nappali enyhe idő sem volt képes azonban a havat egészen elolvasztani s a föld is még keményen meg van fagyva. Most ismét hull a hó s így könnyen megeshetik, hogy a tavasz kezdete jégvel, fagygyal köszönt be.

— **Influenza.** Ez a divatos, de rendkívül kellemetlen betegség a mi vidékünkön járványszerűen lépett fel. Kezdetben ez uri betegség volt, mely inkább a kényesebb városi lakosokat látogatta meg, de most az edzett vidékieket is felkeresi. A mint értesültünk némely községben a lakosok is nagy része influenzában szenved s Szentkatalonán jóformán az egész lakosságot végig járta s Kézdi-Vásárhelyt is igen sokan szenvednek benne. Ez a mostani szerfelett változékony időjárás nagyon kedvez ezen járválynak. Szerencsére a betegség enyhébb lefolyása, s ha nagyon megpróbálja is az embereket, de a legtrikább esetben végződik halállal.

— **A brassói oláhok fészkelődése.** Napok óta tudomásunk van már arról, — írja a Székely Nemzet — hogy a brassói oláh nemzetiségi agitátorok Sepsiszent-Györgyön valami tüntetés-félét akarnak rendezni. Ugy eszelték ki a dolgot, hogy a „román irodalmi és közművelődési egyesület” firmája alatt épen a magyar nemzet leghazafiasabb ünnepnapján, márczius 15-én jönnek be a mi székely városunkba s ezt a szent napot fogják bemocskolni hazafiatlan ezélu gyülekezésükkel. Ezt az arczatlanságot elkövetni annál is könnyebbnek hitték, mivel Sepsiszent-Györgyön ösidoéktől fogva van is egy görög-keleti vallásfelekezet, a melynek azonban a hivi becsületes magyarok, a kiknek még dédapjuk sem készlete az oláh nyelvet. Természetesen, a brassói románoknak ezt az újabb keletű impertinenciáját senki komolyan nem veheti s a tüntető gyűlésből nem is lesz semmi, mert a polgármester az engedélyt megtagadta. Azon a napon, mikor itt sorozás foly, mikor épen nagy vásár van s márczius 15-ikét ünnepli a város közönsége, bizonyára maguknak az oláh agitátoroknak jóvoltáért sem akarta ezt a gonoszszélu gyűlést a hatóság engedélyezni. De hogy minő fogadtatásban részesülnének a brassói irodalmárok az itteni görög-keleti vallásuk részéről is, arra megfelel az a nyilatkozat, melyet lapunkhoz a gör. kel. hitfelekezet illetékes tagjai beküldöttek, s a melyet közlünk az alábbiakban:

Nyilatkozat.

Tudomásunkra jutván, hogy Bogdán Miklós nevű brassói gimn. tanár ur, állítólag a „román irodalmi és közm. egyesület központi választmánya” megbízásából, folyó évi márczius hó 15-én a sepsiszent-györgyi görög-keleti templomba alakuló közgyűlést hívott össze: minden félreértések kikerülése végett, mint a sepsiszent-györgyi görög-keleti egyház arra hivatott tagjai és képviselői ezennel kinyilatkoztatjuk, hogy a) ezen fentjelzett közgyűlésről sem nekünk, sem egyházunk összes tagjainak semminemű tudomásunk sincs: annak megtartására a mi templomunkat helyiségül át nem adtuk, de azt tőlünk senki nem is kérte; b) kijelentjük továbbá, hogy

mivel mi nem oláhok, hanem görög-keleti vallásu magyarok vagyunk, kik a magyaron kívül más nyelven egyáltalán nem is értünk — a „román köz-művelődési egyesület” tagjaivá lenni sem most, sem ezután nem akarunk. Sepsiszent-György, 1900 márcz. 10. Oláh János megyebíró. Pap György, negyvennyolczas honvéd. Vántsá György. Vántsá Dávid. Mielőttük: Király István, Zayzon Ferencz, Fejér István, Sigmond Ferencz, tanuk.

— **Vaddisznó-vadászat.** Egy kisebb társaság rándult ki múlt vasárnap a sepsiszent-györgyi erdőre vaddisznó-vadászatra, mely nem járt eredmény nélkül. Hajtsába jött egy hatalmas kocza a Magashegy nevű erdőrészen, melyet Kovács Pál egy jól irányzott lövéssel terített le. A hatalmas állat két mászát nyomott. Megemlítésre méltó, hogy ez a társaság ezzel már a 12-k vaddisznót ejtette el, mely a gazdaközönséget nagyobb mennyiségű károsodástól mentette meg.

— **A párisi kiállítás meglátogatásának könnyítése.** A hazai termelés színvonalának emelése szempontjából kívánatos, hogy fiatal iparosok a küszöbön álló párisi kiállítást ismereteik gyarapítása és izlésük fejlesztése céljából, minél számszerűbben meglehet, a mi az által valna legkönnyebben elérhető, ha a párisi kiállításon folyamatban lévő installacionális munkálatoknál a kellő képzett és megbízható iparosok alkalmazását keresnénk és kellő díjazás mellett, maguk keresnék meg tanulmányozásaik költségeit. Tekintettel arra, hogy Mahunka Imre és Thék Endre műbutorasztalosok, Steirnschneider Jakab berendezési vállalkozó, Gelb M. és fia kárpitos és díszítő az építő és dekoratív szobrász munkálatokat végző Langer Ignác az installacionális szobrász munkákat végző Oppenheimer J., a retrospektív pavillon díszítésén dolgozó Glaser János, valamint ennek díszüvegészét végző Forgó és Társa műintézete, a villamos berendezések egyrészt készítő Gancz és társa cég, mint az installacionális munkálatokkal megbízott vállalkozók ezen munkálatoknál hazai erőket alkalmaznak; felhívjuk az érdeklődő iparosokat, hogy esetleg alkalmaztatásuk iránt forduljanak közvetlenül a felsorolt vállalkozókhoz. Képzett iparosok igen jól teszik, ha a párisi kiállításnál kínáló ezon munkálatokhoz

felvételért folyamodnak és magukra nézve ezzel a kiállítás tanulmányozását megkönnyítik. Alkalmazást keresők esetleg az iparkamarához is fordulhatnak, mely folyamodványait a nevezett vállalkozókhoz juttatja.

— **Köszönet.** Bene Albert ur, helybeli asztalos, háromszékvármegyei „Erzsébet” árvaleány nevelőintézetüknek egy 5 forint értékű ruhaszekrényt ajándékozván, sietünk neki ezen áldozatkészségért a nyilvánosság terén is őszinte köszönetet mondani. Kézdi-Vásárhely, 1900. márcz. 13. Bárá Szentkereszty Stephánia, árvaházi elnök. Martzi Ferencz, árvaházi jegyző.

— **Megégett kis leány.** Borzasztó halállal mult ki Etédi Ida hat éves kis leány Uzonban. A szó szoros értelmében összeégett. Tudósítónk a megrendítő szerencsétlenségről a következőket írja: Folyó hó 7-én a reggeli órákban átfázva érkezett Etédi Ida az iskolába, hol melegedni akarván, a kánya mellé állott. Itt egy kiugró-szokratól ruhája tüzet fogott, mit csak akkor vett észre, a mikor egész ruhája lángban állott. Az időközben begyűlt tanulótsárai megijedve a rémes látványtól, a padok közé futottak. A szerencsétlen leányka pedig jajgatva, sirva szaladgált ide-oda. Végre kiszaladt az udvarra, hol a fiuk közül egy pár kalappal csapkodta az égő ruhát, miáltal természetesen még jobban élesztették a tüzet. Nagykésőre oda vetődött az iskolaszolga, ki vizet hozatott és leöntötte a már felismerhetetlenné égett leánykat, lakására vitte és ápolás alá vette. Nemsokára megérkezett a körorvos is, de már segíteni nem lehetett. Annyi ereje a szegény gyermeknek még volt, hogy az egész esetet elbeszélte, de azután elvesztette eszméletét s pár óra mulva borzasztó kínok között meghalt. Az előljáróság bejelentette az esetet a közigazgatási bizottságnak, távirati jelentést küldött a kir. ügyészségnek és a rendőri nyomozatot azonnal megindította, hogy kit terhel a felelősség. (Uzoni.)

H I R D E T É S.

Clayton & Shuttleworth
mezőgazdasági gépgyárosok © Budapest Váci-körút 63. sz.
által a legjutányosabb árak mellett ajánlatnak:

Locomobil és gőzcséplőgép-készletek
továbbá járgány-cséplőgépek, lóheré-cséplők, tisztító-rosták, konkolyozók, kaszáló- és aratógépek, szénagyűjtők, boronák.

„Columbia-Drill”
legjobb sorvetőgépek, szecskavágók, répvágók, kukorica-morzsolók, daráló, őrlő-malmok, egyetemes acél-ekék.

2- és 3-vasú ekék és minden egyéb gazdasági gépek.

Részletes árjegyzékek kiadásra ingyen és bérmentve küldetnek.

Lincolni törzsgyárunk a világ legnagyobb locomobil- és cséplőgép-gyára.

H I R D E T É S E K
 e lap kiadóhivatalában
 olcsó áron felvételnek.

Ny. Ifj. Janosó M.-nél K.-Vásárhelyt.